

18. Палієнко М. Національна інтелігенція в боротьбі за українське слово (кінець XIX – початок XX ст.). *Українські проблеми*. 1997. № 2. С. 133–139.
19. Пристайко В., Шаповал Ю. *Справа «Спілки Визволення України»: Невідомі документи і факти*. К.: Інтел, 1995. 448 с.
20. Самійленко В. *Вибрані твори / З перед. сл., примітк. і за ред. Ол. Дорошкевича*. Київ: Книгоспілка, 1926. 256 с.
21. Самійленко В. *З українського життя в Києві в 80-х роках XIX ст. / Самійленко В. І. Поезії: для ст. шк. віку / упорядк. І. Андрусяка*. К.: Національний книжковий проект, 2012. С. 266–283.
22. Ясь О. В. Онацький Є. Д. / *Енциклопедія історії України / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України*. К.: Наукова думка, 2010. Т. 7: Мл–О. С. 596–597.

Міхно Олександр Петрович

доктор педагогічних наук, директор, Педагогічний музей України

КОНЦЕПЦІЯ ЕКСПОЗИЦІЇ МУЗЕЮ КОСТЯНТИНА УШИНСЬКОГО У С. БОГДАНКА ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

6 серпня 2021 р. президент Національної академії педагогічних наук (НАПН) України Василь Кремень, віце-президент НАПН України Олег Топузов, академік-секретар відділення загальної педагогіки і філософії освіти НАПН України Світлана Сисоєва та директор Педагогічного музею України Олександр Міхно побували в селі Богданка, що біля міста Шостка на Сумщині, та відвідали музейну кімнату, присвячену Костянтину Дмитровичу Ушинському, у селі Ковтунове.

Делегація НАПН України разом з представниками Шосткинської громади обговорили перспективу відновлення музею К. Ушинського у Богданці, який зараз перебуває у занедбаному стані, та створення сучасного музею в історичній будівлі – школі, побудованій донькою К. Ушинського наприкінці XIX ст.

Відтворення музею К. Ушинського у с. Богданка стане важливою подією напередодні 200-річчя від дня народження видатного педагога, яке відзначатимемо у 2023 році. Ініціатор відновлення музею – голова м. Шостка Микола Нога.

Пропонуємо для обговорення концепцію майбутнього музею.

Концепція експозиції музею Костянтина Ушинського у с. Богданка Шосткинського району Сумської області

1. Загальна інформація про музей

Стаття 1 Закону України «Про музеї та музейну справу» визначає музей як «науково-дослідний та культурно-освітній заклад,

створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини».

Профіль музею – історичний, галузевий (педагогічно-меморіальний).

Музей заплановано створити у 2022 році в приміщенні школи, побудованої донькою К. Ушинського Надією Костянтинівною в 1894 р. у селі Богданка (нині Шосткинського району на Сумщині).

Завдання концепції: створення змістових компонентів експозиції, сучасного музею нового типу, який би ніс нове осмислення історико-педагогічної проблематики та виконував не лише традиційну функцію, але й став культурно-просвітницьким, туристичним центром регіону та України.

2. Мета та основні завдання музею

Головна місія музею – збереження, дослідження, експонування та популяризація життєвого й творчого шляху видатного українського педагога, письменника Костянтина Дмитровича Ушинського.

Завдання музею:

- популяризація творчої спадщини педагога та його внеску у розвиток освіти та педагогічної думки в Україні;
- поширення об'єктивної інформації про К. Ушинського в Україні та світі;
- посилення уваги суспільства до власної історії, генерування педагогічної культури теперішнього й майбутнього на основі збереження та актуалізації історичної спадщини;
- участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті українського народу.

3. Експозиційна концепція музею

Завдання експозиції:

- висвітлити музейними засобами основні віхи життєвого і творчого шляху видатного українського педагога Костянтина Дмитровича Ушинського;
- показати значення творчої спадщини вченого для світової педагогічної думки;
- популяризувати творчий доробок видатного педагога;
- ушанувати пам'ять видатного українського педагога.

Доцільною є побудова експозиції у поєднанні історико-хронологічного й тематичного принципів. Для наочного встановлення логічних зв'язків між окремими групами музейних предметів використовуватимуться науково-допоміжні матеріали. Для майбутньої експозиції рекомендуються два види плану: тематико-структурний і тематико-експозиційний. Основою експозиції стане музейний предмет, а його структурною одиницею – тематико-експозиційний комплекс, тобто сукупність речових, документальних та інших пам'яток, що об'єднані між собою тематично та є основним ланцюгом експозиції.

Музейний простір зоновано чотирма тематичними блоками, кожен з яких несе власне функціональне навантаження.

Простір 1. Зала 1. Біографія на тлі доби.

Провідна тема: *«Життя і творчий шлях видатного педагога-земляка Костянтина Дмитровича Ушинського».*

- Підтема *«Українські стежини біографії К. Ушинського».*
- Пропоновані розділи:
- Батьки. Дитячі та юнацькі роки;
- Навчання у Новгород-Сіверській гімназії (1833–1840);
- Навчання в Московському університеті (1840–1844);
- Викладацька робота в Ярославському юридичному ліцеї (1846–1849); Служба в Міністерстві внутрішніх справ (1850–1854); Викладач та інспектор Гатчинського сирітського інституту (1854–1859); Інспектор класів Смольного інституту (1859–1862);
- Одруження (1851). Дружина – Надія Семенівна Дорошенко. Діти: Павло, Віра, Надія Костянтин, Володимир, Ольга;
- Перебування за кордоном / Ушинський у Європі (1862–1867);
- Останні роки життя педагога (1867–1871);
- Місце останнього спочинку (Видубицький монастир у Києві);
- Увічнення пам'яті К. Ушинського (навчальні заклади, які носять ім'я видатного педагога, вулиці, пам'ятники, пам'ятні дошки).

Простір 2. Зала 2. Грані творчої особистості.

Провідна тема: *«Творчий портрет Костянтина Дмитровича Ушинського»*

Пропоновані розділи:

- Костянтин Ушинський – науковець, публіцист;
- К. Ушинський – головний редактор *«Журналу Министерства Народного Просвещения»;*

- «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології» – головна книга життя;
- «Рідне слово» – гімн рідній мові;
- К. Ушинський – дитячий письменник;
- Послідовники К. Ушинського;
- Сучасні українські педагоги про спадщину К. Ушинського;
- Віктор Терлецький – дослідник спадщини К. Ушинського, автор книг «Ушинський і Сумщина», «Роде наш красний: Ушинські крізь призму століть»;
- Медаль НАПН України «Ушинський К. Д.»;
- Книжкова інсталяція;

Простір 3. Зала 3.

Простір (обладнаний) для змінних експозицій (виставок), проведення заходів; міні-крамничка (сувеніри).

Простір 4.

Приміщення музею. Територія навколо музею. Погруддя К. Ушинського.

- Історія приміщення (фото різних років).
- Інформація про створення музею: реставрацію будівлі, меценатів, місцевих активістів та ін.
- Історія погруддя (скульптор, рік встановлення).

Цільова аудиторія відвідувачів музею – учні закладів середньої освіти, студенти профільних вишів, фахова педагогічна спільнота. Також експозиція розрахована на аудиторію, яка цікавиться українською культурою та відкрита до переосмислення національної історії. Технічно експозиція виконана таким чином, що інтерактивний музейний простір може бути альтернативним місцем проведення різноманітних заходів на базі музею: конференцій, семінарів, тематичних круглих столів, засідань творчих груп, зустрічей як освітнього, так і туристично-рекреаційного змісту.

Пропоновані маршрути для відвідування: оскільки музей розраховано на різні цільові аудиторії, то відвідувачам буде запропоновано різні екскурсійні маршрути:

Маршрут 1: Для учнів закладів загальної середньої освіти, студентів закладів вищої освіти (зокрема, педагогічних).

Маршрут 2: Маршрут для науковців та фахівців у галузі педагогіки, які прагнуть поглибити свої знання.

Маршрут 3: Для місцевої громади та широкого кола відвідувачів.

Маршрут 4. Для іноземців.

Маршрут 5. Для відвідувачів із інвалідністю (інклюзивний напрям).

Інформаційне забезпечення. Відвідувачі матимуть змогу ознайомитися із загальною інформацією про музей на сайті, тематичних сторінках у соціальних мережах, отримати буклет, презентаційний флаєр або путівник.

Рекламна концепція передбачає наявність креативного логотипу, який використовуватимуться для іміджевої сувенірної продукції музею (екосумки, чашки, ручки, блокноти тощо), а також для рекламних кампаній у тимчасових виставках, участі музею у різноманітних інноваційних проєктах.

Очікувані результати: реалізація Концепції дасть змогу музею створити сучасний науковий музейний продукт, здатний максимально задовольнити як потреби територіальної громади, так і запити відвідувачів і туристів з інших місць України та світу.

Автор концепції – директор Педагогічного музею України Олександр Міхно – висловлює вдячність провідній науковій співробітниці музею Ларисі Гайді за допомогу у створенні концепції. Пропозиції та зауваження просимо надсилати на електронну адресу amihno@ukr.net.

Терес Наталія Володимирівна

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТОПОНІМІКА КИЇВСЬКИХ ВУЛИЦЬ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ТА СУЧАСНОМУ КИЄВОЗНАВСТВІ

Від кінця ХХ століття кардинальні зміни, що відбулися в суспільно-політичній, духовній, гуманітарній та науковій сфері безпосередньо вплинули на існуючий топонімічний простір українських міст, сіл і селищ. У цей час, із різним темпом і масштабами, розпочалася відмова від географічних назв (перш за все урбанонімів), пов'язаних з тоталітарним радянським минулим. Їх заміщають географічні назви, що віддзеркалюють новий історико-культурний, духовний та ідейний зміст сучасного українського суспільства. Процес концептуального оновлення засад топонімічної науки та прикладні потреби державної топонімічної політики вимагали обґрунтованих відповідей на різноманітні питання з перейменувань та найменувань на основі досвіду та